

## **Цивільне право та процес; сімейне право; міжнародне приватне право**

УДК 347.77.02:004.738.5

**О.І. ХАРИТОНОВА,**

доктор юридичних наук, професор,

зав. кафедри права інтелектуальної власності

та корпоративного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

**Д.Д. ПОЗОВА,**

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри права інтелектуальної власності

та корпоративного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

## **ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ**

**Анотація.** Стаття присвячена дослідженняю мережі Інтернет як правової категорії. Визначено правову природу мережі Інтернет саме як об'єкту правового впливу. Наведено основні характеристики мережі Інтернет, які мають значення для розуміння сутності цього явища, та запропоновано авторське визначення цієї категорії.

**Ключові слова:** мережа Інтернет, інформаційно-телекомунікаційна мережа, правова природа, об'єкт правового впливу.

Технічний прогрес, в основі якого беззаперечно є результати інтелектуальної діяльності, в свою чергу створює нові можливості для розширення сфер і способів використання об'єктів права інтелектуальної власності, вираження їх у нових формах, зокрема цифровій. Позитивною рисою цифрової форми є не лише спрощення тиражування та розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності на матеріальних носіях, а й створення умов для їх передачі в електронних мережах. Розміщення об'єктів права інтелектуальної власності у Всесвітній мережі Інтернет в умовах сьогодення стало чи не найбільш використовуваним способом їх поширення.

Як зазначено в Рекомендаціях парламентських слухань на тему:

«Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» (Постанова Верховної Ради України від 03.07.2014 № 1565-VII) сучасне суспільство характеризується якісно новими тенденціями розвитку в інформаційній сфері, насамперед стрімким формуванням глобального інформаційного простору та глобальним інформаційним протиборством, розробкою і використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, виникненням принципово нових суспільних відносин за різноманітними напрямами інформаційної діяльності.

Поява світової інфраструктури інформації поставила на порядок денний низку питань, які потребують негайного вирішення, оскільки мережа існує і досить активно розвивається.

Володільці авторських прав стикаються зі значними ризиками, обумовленими існуванням інформаційних технологій. Транскордонний характер Інтернету та цифрова форма фіксації розміщених в ньому творів значно ускладнюють здійснення авторами та їх правонаступниками своїх прав.

Специфіка відносин у мережі Інтернет з точки зору їх суб'єктного складу визначається такими чинниками. По-перше, невизначеністю місцезнаходження сторін, що зумовлює можливі проблеми з правом, що застосовується, а також з реальним виконанням зобов'язань. По-друге, складністю ідентифікації учасників відносин у мережі Інтернет. По-третє, існування віртуальних організацій. І, нарешті, по-четверте, залежністю відносин між учасниками мережі Інтернет від відносин з інформаційними провайдерами.

Тому величезного значення набувають наукові розвідки, пов'язані зі сферою права інтелектуальної власності, зокрема, ті, що мають метою створення науково-теоретичного підґрунтя, формування доктрини інтелектуальної власності, що дозволить у подальшому більш ефективно регулювати відповідні відносини.

Однією з проблем теоретичного характеру, що потребують свого негайного вирішення, є визначення правової природи Всесвітньої мережі Інтернет, правовідносин, що виникають, коли учасників, їх специфіки, змісту тощо.

Слід зазначити, що питання визначення поняття і специфіки правовідносин, що виникають у всесвітній мережі Інтернет, є предметом наукового аналізу у численних публікаціях, кандидатських і навіть докторських дисертаціях [1, 2, 3, 4]. Зокрема, існує точка зору, відповідно до якої інтернет-відносини — це особливі відносини, які виникають в результаті впливу

норм міжнародного та інших галузей права, міжнародних договорів, рішень судів на поведінку людей і організацій (суб'єктів) [5, с. 145-149]. Крім того, Інтернет-відносини — це новий тип суспільних відносин, які виникають, змінюються і припиняються в кіберпросторі.

На нашу думку, визначення поняття та правової природи правовідносин, що виникають у мережі Інтернет, неможливе без з'ясування сутності та юридичної природи самої мережі, а також специфіки суб'єктного та об'єктного складу відповідних правовідносин.

Отже, як уже зазначалось, в умовах становлення та розвитку інформаційного суспільства важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які дозволяють збирати, обробляти, отримувати та передавати інформацію на локальному, загальноодержавному та міжнародному рівнях. Провідне місце серед таких технологій посідає Інтернет — найбільша телекомунікаційна мережа у світі, яка зародилася у 1969 році і починаючи з 80-х років ХХ століття стала активно розвиватися та розповсюджуватися. Процес глобальної інтернетизації не оминув і вітчизняний простір. Так, за результатами нещодавно проведенного компанією InMind Factum Group Ukraine дослідження, частка регулярних користувачів Інтернету в Україні складає 59%, або 21,8 млн. [6]. Попри надзвичайну популярність Інтернету у вітчизняній юридичній науці приділено недостатню увагу дослідженняю мережі як правої категорії, а також правовідносин, які виникають у зв'язку з її використанням.

Перш за все, слід відзначити, що у міжнародних актах не надано визначення такому фундаментальному поняттю, як «Інтернет». У Рекомендації Міжнародного союзу електрозв'язку

(надалі — МСЕ) з термінології глобальної інформаційної інфраструктури закріплене наступне технічне визначення мережі Інтернет: сукупність мереж, з'єднаних між собою з використанням протоколу Інтернет, що дозволяє їм функціонувати в якості єдиної великої віртуальної мережі. У затвердженному Радою МСЕ *довіднику по мережам на базі протоколу Інтернет (IP)* Інтернет характеризується як логічна архітектура, незалежна від будь-якої конкретної мережі, але яка дозволяє забезпечувати міжмережеві з'єднання безлічі різних мереж таким чином, що комп'ютери і люди можуть здійснювати комунікацію, не обов'язково знаючи при цьому, яку мережу вони використовують або яким чином до них спрямовується інформація. Іншими словами, Інтернет — це концептуальна розробка, яка включає протоколи і процедури, що потім використовуються вхідними в нього мережами для з'єднання між собою. Таке поняття закріплено у визначенні Федеральної мережової ради Сполучених Штатів (Резолюція 1995 року), а також представлено Робочій групі Організації Об'єднаних Націй з управління використанням Інтернет [7].

У прийнятому на 36-му пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблей держав-учасниць СНД (16 травня 2011 року) модельному законі «Про основи регулювання Інтернету» Інтернет визначається як глобальна інформаційно-телекомунікаційна мережа, яка поєднує інформаційні системи та мережі електрозв'язку різних країн за допомогою глобального адресного простору, яка ґрунтується на використанні комплексів інтернет-протоколів (Internet Protocol, IP) та протоколу передачі даних (Transmission Control Protocol, TCP) та надає можливість реалізації різних форм комунікації, у тому числі

розміщення інформації для невизначеного кола осіб. Модельне законодавство, як відомо, носить рекомендаційний характер та виконує роль своєрідного орієнтиру для національних органів законодавчої влади.

Що стосується чинного законодавства України, то визначення поняття «Інтернет» закріплено у статті 1 Закону України «Про телекомунікації», згідно з якою це — всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами. При цьому під інформаційною системою загального доступу розуміється сукупність телекомунікаційних мереж та засобів для накопичення, обробки, зберігання та передавання даних.

Аналіз наведених дефініцій дозволяє дійти висновку, що всі вони характеризують Інтернет переважно як технічний засіб передачі інформації. При цьому робиться акцент на технічній стороні функціонування мережі, залишаючи остроронь юридично значущі аспекти.

Говорячи про Інтернет як правову категорію, слід зазначити, що в юридичній доктрині досі немає єдиного підходу щодо визначення його правої природи — як об'єкта права чи суб'єкта права, об'єкта чи предмету правового регулювання.

Так, розглядаючи потенційну можливість Інтернету виступати в якості об'єкта права, більшість вчених, врешті-решт, доходять висновку про відсутність достатніх підстав для визнання такого твердження вірним з огляду на те, що Інтернет у цілому не може належати кому-небудь одноособово на праві власності та бути об'єктом цивільного обороту. Дійсно, програмне забезпечення, яке викорис-

товується в мережі Інтернет, належить його розробникам; оцифровані твори науки, літератури, музичні виконання тощо, які розміщаються в Інтернеті — суб'єктам авторського та суміжних прав; комп'ютерне обладнання, яке використовується для доступу в Інтернет — користувачам; сервери — спеціалізованим компаніям. Інтернет не є об'єктом права як майно, інформація або об'єкти права інтелектуальної власності, Інтернет не можна продати або купити.

С.В. Петровський, розглядаючи правову природу Інтернету, не погоджується з принциповою неможливістю для Інтернету виступати в якості об'єкта цивільного обороту і належати одному власнику. Вчений підкреслює, що в даному випадку мова йде не про визнання виникнення в цивільному праві нового об'єкта, а про потенційну можливість наявності у Інтернету як різновиду майнового комплексу ознак об'єкта права [8, с. 15]. Разом із тим, з такою точкою зору навряд чи можна погодитися, оскільки в такому разі поняття мережі Інтернет зводиться лише до сукупності технічних засобів, які забезпечують його функціонування. На наш погляд, мережа Інтернет у цілому не є ані матеріальним, ані нематеріальним благом, із приводу якого складаються певні правовідносини. Відповідні правовідносини виникають із приводу тих окремих об'єктів, які так чи інакше залучені до мережі Інтернет у широкому її розумінні.

Що стосується наявності у мережі Інтернет ознак суб'єкта права, то слід виходити з того, що мережі не притаманні такі загальноприйняті ознаки юридичної особи, як: організаційна єдність, наявність відокремленого майна, здатність брати участь у цивільному обігу від свого імені, деліктоздатність та здатність виступати позивачем

або відповідачем у суді. І якщо стосовно останніх трьох ознак не виникає сумнівів щодо їх неприйнятності як характеристики мережі Інтернет, то щодо решти слід пояснити наступне.

Про відсутність організаційного та структурного оформлення мережі Інтернет як певної організації свідчить той факт, що не існує єдиного управління мережею, немає однієї організації, яка б володіла, керувала б мережею Інтернет або контролювала її. Водночас існує низка некомерційних організацій, що забезпечують функціонування Інтернету, серед яких, зокрема, Інтернет-корпорація з присвоєння імен та номерів (ICANN), яка відповідає за глобальну координацію системи унікальних елементів мережі, її стабільну роботу та безпечну організацію; Товариство Інтернет, яке сприяє розвитку Інтернету, розробці нових інтернет-технологій та забезпеченням доступності Всесвітньої мережі в світовому масштабі; Рада з архітектури Інтернет (IAB), яка здійснює нагляд за архітектурою Інтернету, у тому числі його протоколами та пов'язаними з ними процедурами, та за створенням нових стандартів Інтернету і включає в себе інженерну групу, яка займається вирішенням технічних проблем Інтернету (IETF), та дослідницьку групу (IRTF). При цьому у мережі Інтернет відсутня майнова самостійність, оскільки, як зазначалося вище, матеріальні (технічні) та нематеріальні ресурси мережі належать різним суб'єктам. Побутує також думка, що всі користувачі, які беруть участь у опосередкованій Інтернет-технологіями комунікації, становлять товариство Інтернет як соціальну структуру. Разом із тим, немає достатніх підстав для ототожнення з Інтернет-спільнотою усієї мережі Інтернет і у такий спосіб наділення її властивостями суб'єкта права.

Заперечуючи наявність у Інтернету в цілому ознак об'єкта та суб'єкта права, В.О. Копилов порівнює його зі звичайним матеріальним (реальним) середовищем та застосовує для його дослідження модель інформаційної сфери [9, с. 94].

І.М. Рассолов позначає сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі використання Інтернету та інших мереж, що складаються із приводу інформації, яка обробляється за допомогою ЕОМ терміном «кіберпростір». При цьому об'єктом цих відносин виступає не будь-яка інформація, а тільки та, яка перебуває в обігу в Мережі. Розмірковуючи над питанням, що саме регулює позитивне право — суспільні відносини або сам кіберпростір, вчений робить висновок, що позитивне право впливає на суспільні відносини суб'єктів (людів) у процесі здійснення ними своєї діяльності з використанням світової інфраструктури Інтернету [10, с. 10, 12].

С.В. Малахов стверджує, що Інтернет не є ані об'єктом цивільних прав, ані суб'єктом цивільних правовідносин та не належить повністю до предмета цивільно-правового регулювання, виступаючи об'єктом правового впливу норм різних галузей права. При цьому переважна більшість суспільних відносин, що формуються, розвиваються і реалізуються в Інтернет, включаються до предмету цивільно-правового регулювання [11, с. 13]. У цілому з такою точкою зору можна погодитися, проте з певними зауваженнями.

Дійсно, виходячи із загальновизнаних положень теорії права, предмет правового регулювання становлять суспільні відносини, у той час як об'єктом правового регулювання є будь-який предмет пізнання — матеріальний чи нематеріальний. Як зазначає Ю.І. Гречцов, предмет правового регулювання

— це конкретні об'єкти, межі, елементи об'єкта правового регулювання [12, с. 52]. Разом із тим, у правовій науці існує дискусія щодо співвідношення категорій «правовий вплив» та «правове регулювання», в ході якої висловлюються такі основні дві точки зору: 1) правове регулювання вичерпує можливі форми впливу права на суспільні відносини, тобто зазначені категорії є тотожними (С.О. Голунський, О.А. Лукашева, Л.С. Явич та ін.); 2) поняття «правовий вплив» за обсягом є ширшим за поняття «правове регулювання» (С.С. Алексєєв, М.І. Матузов, О.В. Міцкевич, М.Ф. Орзіх, Ю.К. Толстой та ін.). Прихильники другого підходу зазвичай визначають правове регулювання як здійснюваний всією системою юридичних засобів вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, а правовий вплив — як взятий у єдності та різноманітності весь процес впливу права на соціальне життя, свідомість та поведінку людей. При цьому до предмета правового впливу включаються і такі економічні, політичні, соціальні відносини, які правом не регулюються, але на які так чи інакше воно поширює свій вплив [13, с. 230]. Поділяючи таку точку зору, вважаємо за можливе визначити правову природу мережі Інтернет саме як об'єкту правового впливу, у той час як у зв'язку з використанням мережі Інтернет виникають різноманітні суспільні відносини, які становлять предмет правового регулювання різноманітних галузей права.

Відзначимо основні характеристики мережі Інтернет, які, на наш погляд, мають значення для розуміння сутності цього явища та дозволять сформулювати визначення Інтернету як правової категорії.

По-перше, Інтернет є інформаційно-телекомунікаційною мережею. Як

справедливо зазначає С.В. Петровський, термін «інформаційна мережа», який іноді використовується для позначення Інтернету, є не зовсім вдалим, оскільки не уточнює ні форму інформації, що передається, ні суб'єктів передачі та може охоплювати як технічні (телефонний, телеграфний та інші мережі), так і соціальні (агентурні, бізнес-спільноти тощо) утворення, що здійснюють передачу інформації [8, с. 10]. Разом із тим, окрім Інтернету існують й інші мультисервісні мережі, які також ґрунтуються на протоколі IP, наприклад Next Generation Network. У зв'язку з цим у літературі справедливо звертається увага на важливість визначення на технічному рівні відмінностей Інтернету від інших схожих з ним мереж, які використовують аналогічні програмні засоби і технології, але не є Інтернетом [14].

По-друге, Інтернет є глобальною ком'ютерною мережею, яка поєднує десятки мільйонів користувачів по всьому світу у понад 150 країнах, використовуючи різноманітні канали зв'язку.

По-третє, мережа Інтернет передбачає всезагальний доступ користувачів. Прийняті на 32-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО Рекомендації щодо розвитку та використання багатомовності та загального доступу до кіберпростору передбачають низку заходів з метою забезпечення такого доступу: вироблення відповідної політики державами-членами і міжнародними організаціями; створення на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях механізмів, що сприяють загальному доступу до Інтернету за допомогою доступних цін на телекомунікаційні та Інтернет-послуги; спонукання інтернет-провайдерів до надання пільгових тарифів

на доступ до Інтернету окремим категоріям користувачів.

Крім того, право на доступ до Інтернету як універсальну (загально-доступну) послугу закріплює Директива Європейського Союзу про універсальну послугу в редакції 2009 року (2009/136/EC), яка встановлює, що кожен в ЄС повинен мати доступ до мінімального переліку електронно-комунікаційних послуг доброї якості і за доступною ціною, включаючи доступ до Інтернету. В юридичній літературі навіть порушується питання про визнання права на доступ до мережі Інтернет в якості самостійного конституційного (основного) права людини [15, с. 45].

У законодавстві України загально-доступні (універсальні) телекомунікаційні послуги визначені як мінімальний набір певних послуг нормованої якості, доступний усім споживачам на всій території України. Разом із тим, передбачений статтею 62 Закону України «Про телекомунікації» перелік таких послуг не містить згадки про доступ до Інтернету. Звісно, така ситуація є неприйнятною і потребує приведення у відповідність до міжнародних рекомендацій та стандартів Європейського Союзу.

По-четверте, одним із принципів обміну інформацією в Інтернеті є принцип анонімності, закріплений у Декларації про свободу комунікацій в Інтернеті, прийнятій Комітетом міністрів Ради Європи 28 травня 2003 року. Анонімність означає, що з метою забезпечення свободи вираження поглядів та обміну інформацією і захисту від мережевого стеження слід поважати волю користувача не розкривати свою особистість. З-поміж інших проголошених у Декларації принципів — правила щодо змісту (контенту) для Інтернету; саморегуляція або спільна регуляція; відсутність

попереднього державного контролю; ліквідація бар'єрів для участі індивідів в інформаційному співтоваристві; свобода надання послуг через Інтернет; обмежена відповіальність постачальників послуг за зміст інформації.

Разом із тим, попри проголошений принцип анонімності повсякчасно виникає питання ідентифікації користувачів глобальної мережі, операторів послуг, які надаються з використанням Інтернету, а також володільців розміщеної на просторах Інтернету інформації. Вирішення цього питання край необхідне з точки зору запобігання вчиненню протиправних дій у мережі та забезпечення можливості правового регулювання тих відносин, які виникають у віртуальному просторі та за своєю суттю потребують такого регулювання. У зв'язку з цим на міжнародному рівні мають бути чітко визначені межі допустимої анонімності в мережі Інтернет та окреслені випадки її законодавчого обмеження.

По-п'яте, мережа Інтернет має складну багаторівневу інфраструктуру. Так, за словами М.В. Якушева, Інтернет — багатошарове, багаторівневе утворення, об'єднання багаторівневих мереж. На самому нижньому рівні — фізична інфраструктура, канали зв'язку, інфраструктура доступу до мереж. Далі розташовується адресний простір (IP-адреси), над яким існує надбудова у вигляді доменних імен, система DNS, та на самих верхніх поверхах ієрархії Інтернету як мережі знаходяться звичайні додатки, поштові сервіси, пошукові системи, веб-сайти [16]. При цьому функціонування базових компонентів такої інфраструктури підпадає під юрисдикцію окремих держав, в яких закріплюється правовий режим об'єктів інфраструктури та порядок їх використання [17, с. 138]. В основі архітектури мережі

відповідно лежить принцип багаторівневої передачі повідомлень: на самому верхньому рівні еталонної моделі взаємодії відкритих систем ISO/OSI відбувається формування повідомлення, яке при передачі проходить всі рівні системи до найнижчого (фізичного), на якому передається адресату.

По-шосте, функціонування Інтернету має транскордонний характер, що зумовлює необхідність транскордонного управління мережею з одночасним регулюванням в межах національних юрисдикцій питань використання Інтернету. Так, виконання функцій з управління кореневою зоною системи доменних імен верхнього рівня (DNS), координації розподілу глобального пулу IP-адресного простору і номерів портів регіональним Інтернет-реестрам, а також забезпечення зберігання та розподілу імен та номерів Інтернет-протоколів реєстрів покладено на Адміністрацію адресного простору Інтернету (Internet Assigned Numbers Authority, IANA). Крім того, в число ключових організацій, які беруть участь у транскордонному управлінні технологічною інфраструктурою Інтернету, входять п'ять регіональних Інтернет-реєстраторів, які відповідають за призначення IP-адрес кінцевим користувачам на певних територіях, а також локальні Інтернет-реєстратори, такі як Інтернет-провайдери. Адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет здійснюється об'єднанням підприємств «Український мережевий інформаційний центр» (UANIC) у координації з міжнародною системою адміністрування мережі Інтернет.

Слід також відзначити, що в загальновизнаному визначенні поняття «управління інтернетом», розробленому робочою групою при Генеральному секретарі ООН, втілений так

званий «підхід усіх зацікавлених сторін», суть якого полягає в наступному. Okрім органів влади національних держав, міжнародних міжурядових організацій, в управлінні Інтернетом беруть участь також «приватний сектор» (комерційні організації, бізнес-спільнота та ін.) та громадянське суспільство (технічні та академічні товариства, експерти та ін.) [18, с. 19].

По-сьюме, екстериторіальний характер побудови та функціонування мережі Інтернет зумовлює необхідність поєднання міжнародного та національного правового регулювання.

На цей час міжнародно-правове регулювання відносин в мережі Інтернет здійснюється через засоби так званого «м'якого права» у вигляді різноманітних рекомендацій, резолюцій та декларацій, що видаються міжнародними організаціями (Міжнародний союз електrozв'язку, Всесвітня організація інтелектуальної власності, ООН, ЮНЕСКО, Рада Європи, Інтернет корпорація з присвоєння імен та номерів та ін.). Положення таких документів формально не є обов'язковими, і їхнє дотримання з боку держав ґрунтуються виключно на авторитеті тих суб'єктів, що їх приймають. Разом із тим, наразі існує потреба у прийнятті міжнарод-

ного договору, в якому б були урегульовані питання поняття мережі Інтернет, її правового режиму, структури, застосованого права, урегулювання спорів, а також інші аспекти функціонування мережі на національному, регіональному і глобальному рівнях. Звісно, подібне регулювання мережі Інтернет та відносин, які в ній виникають, мають враховувати покладені в основу функціонування мережі принципи децентралізації та саморегулювання.

Поряд із міжнародно-правовим регулюванням на рівні національного законодавства підлягають регламентації об'єкти фізичного рівня інфраструктури мережі Інтернет, а також різноманітні відносини, які виникають у зв'язку з її використанням.

На підставі викладеного, хотілося б запропонувати наступне визначення мережі Інтернет як правової категорії: *Інтернет – це глобальна загально доступна інформаційно-телекомунікаційна мережа зі складною багаторівневою інфраструктурою, яка функціонує на засадах транскордонного управління та надає можливості для створення, розміщення інформації і доступу до неї, а також надання пов'язаних із цим інформаційних послуг.*

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Рассолов И.М. Право и Интернет: теоретические проблемы / И.М. Рассолов — Дис. ... докт. юрид. наук. — М., 2008. — 357 с.
2. Глушков А.В. Проблемы правового регулирования интернет-отношений. / А.В. Глушков — Дис. ... канд. юрид. наук. — Санкт-Петербург, 2007. — 198 с.
3. Бабкин С.А. Интеллектуальная собственность в глобальной компьютерной сети «Интернет»: проблемы гражданско-правового регулирования в России и США (сравнительно-правовой анализ). / С.А. Бабкин — Дис. ... канд. юрид. наук. — М., 2004. — 210 с.
4. Мамон З.В. Деякі аспекти захисту авторських прав у мережі Інтернет. — Режим доступу: <http://www.yurlex.com.ua/print/ua/company/contact/index.htm>.
5. Литвинов Е. П. Правовідносини в Інтернет-праві / Е. П. Литвинов // Часопис Київського університету права. — 2013. — № 3. — С. 145-149.
6. Проникнення інтернету в Україні : дані установчих досліджень у II кварталі 2015 [Електронний ресурс] // Дослідницький холдинг Factum Group Ukraine. — Режим доступу : [http://www.inau.org.ua/analytics\\_vuq.phtml](http://www.inau.org.ua/analytics_vuq.phtml).

7. Справочник по сетям на базе протокола Интернет (IP) и соответствующим темам и вопросам [Електронний ресурс] / Международный союз электросвязи. — Женева, 2005. — Режим доступу : [http://www.itu.int/dms\\_pub/itu-d/opb/hdb/D-HDB-IP-2005-PDF-R.pdf](http://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/hdb/D-HDB-IP-2005-PDF-R.pdf).
8. Петровский С.В. Интернет-услуги в российском праве / С.В. Петровский. — М. : Агентство «Издательский сервис», 2003. — 272 с.
9. Копылов В.А. Информационное право : учебник / В.А. Копылов. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : 2002. — 512 с.
10. Рассолов И.М. Право и интернет / И.М. Рассолов. — 2-е изд., доп. — М. : Норма. — 383 с.
11. Малахов С.В. Гражданское-правовое регулирование отношений в глобальной компьютерной сети Интернет : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / С.В. Малахов. — М., 2001. — 21 с.
12. Гревцов Ю.И. К проблеме правового регулирования / Ю.И. Гревцов // Правоведение. — 1981. — № 1 — С. 48-54.
13. Матузов Н.И. Теория государства и права : учебник / Н.И. Матузов, А.В. Малько. — М. : Юристъ, 2004. — 512 с.
14. Пазюк А.В. К вопросу о необходимости определения термина «Интернет» в международном праве [Електронний ресурс] / А.В. Пазюк. — Режим доступу : <http://iir-kiev.academia.edu/AndriiPaziuk>.
15. Середа М.Ю. Закрепление права на доступ в сеть Интернет в международно-правовых актах и законодательстве зарубежных стран / М.Ю. Середа // Международное публичное и частное право. — 2013. — № 5. — С. 44-47.
16. Якушев М.В. Есть ли альтернатива интернету? [Електронний ресурс] / М.В. Якушев // Информационное общество. — 2014. — Вып. 2. — С. 4-9. — Режим доступу : <http://emag.iis.ru/arc Infosoc/emag.nsf/BPA/b1f18e618bded11744257d630043c651>.
17. Касенова М.Б. Влияние технологической инфраструктуры интернета на формирование правового регулирования использования интернета / М.Б. Касенова // Право и государство: теория и практика : Научно-практический и информационно-аналитический ежемесячный журнал. — 2014. — № 12. — С. 138-142.
18. Касенова, М.Б. 2015: перспективы трансграничного управления интернетом / М.Б. Касенова // Евразийский юридический журнал : ежемесячный междунар. науч. и научно-практ. юрид. журнал. — 2013. — № 11. — С. 19-21.

**Харитонова Е.И., Позова Д.Д.**

**К проблеме определения правовой природы сети Интернет.**

**Аннотация.** Статья посвящена исследованию сети Интернет как правовой категории. Определена правовая природа сети Интернет именно как объекта правового воздействия. Приведены основные характеристики сети Интернет, которые имеют значение для понимания сущности этого явления, и предложено авторское определение этой категории.

**Ключевые слова:** сеть Интернет, информационно-телекоммуникационная сеть, правовая природа, объект правового воздействия.

**Haritonova O., Pogrova D.**

**To the problem of defining legal nature of the Internet network.**

**Summary:** Technical progress, based on results of intellectual activity, in its turn, creates new opportunities for expanding areas and ways of using intellectual property rights, their expressing in new forms, including digital. A positive feature of digital form is not only simplifying the processes of copying and distributing of intellectual property rights objects on physical media, but also is creating conditions for their transfer to electronic networks. Placement of intellectual property rights objects on the Internet under present conditions has become perhaps the most common method of their distributing.

Due to the emergence of the global information infrastructure a number of issues that need urgent solution have arisen, because the network exists and it is developing in an active way. Copyright holders face significant risks, because of the existence of information technologies.

Cross-border nature of the Internet and digital form of fixing placed on the Internet works considerably complicate the process of realization author's and their successor's rights.

Therefore, scientific research related to intellectual property rights is of huge importance. They are aimed at the creation of scientific and theoretical basis, the formation of the doctrine of intellectual property, which will in the future more effectively regulate appropriate relationships.

Speaking of the Internet as a legal category, it should be noted that still there is no single approach to determining of its legal nature in the legal doctrine: whether it is an object of rights or a subject or an object of legal regulation.

Listing the main characteristics of the Internet, which in our opinion are important for understanding the essence of this phenomenon, will help us to formulate a definition of the Internet as a legal category.

**Keywords:** Internet network, Information and Telecommunications Network, legal nature, the object of the legal impact.

